

відбилось на тоні його листа, де він каже про боротьбу, маючи на увазі виключно боротьбу за вибраний ним родинний шлях.

Володимир Чехівський

ДОПИТАВ [Джавахов]

*ГДА СБ України, ф.б, спр. № 67098-ФП, т. 45, арк. 197–199.
Оригінал. Рукопис олівцем.*

№ 137

Протокол допиту Володимира Чехівського від 30 вересня 1929 р.

1929–ІХ–30 я, нижчепідписаний, показав:

1. На додаток до свідчення про розмову з приводу листа С. ЄФРЕМОВА до «Діла». Вперше я довідався і ознайомився зі справою листа С. ЄФРЕМОВА до «Діла» з статей т. ХВИЛІ у «Комуністі» торік. Я маю погляд на виступ С. ЄФРЕМОВА, як на нелойяльний до Радянської Влади і не поділяв ні настроїв ні напряду його. Коли ж С. ЄФРЕМОВ з'ясовував окремі фактичні помилки ак[адеміка] СТУДИНСЬКОГО в розмові зі мною, я не міг заперечувати, не маючи даних, але я не висловлював і ухвалення листа ЄФРЕМОВА. Не виступаючи проти листа С. ЄФРЕМОВА в його фактичних запереченнях СТУДИНСЬКОМУ, я був проти самого виступу С. ЄФРЕМОВА в закордонній пресі в цій справі, був проти і характеру виступу, що мав нелойяльний зміст.

2. На додаток до 5 пак[ту] свідчення від 23–ІХ про форми структури СВУ показую. Моє внесення на першій нараді СВУ не утворюючи нарад з 5 осіб, обмежитись персональним впливом в оточенні — було додатковим до внесення про наради з 5 осіб. Мені здавалось раніш, що моє внесення, як останнє, було прийняте замість першого. Тепер, після детальнішого пригадування розмови про утворення нарад з 5 осіб, зтверджую, що моє внесення про обмеження персональним впливом залишилось, як додаткове. Див. на ст. 6 продовження під 4.

4. Про вплив СВУ в мойому церковному оточенні показую. Допит 27–ІХ в справі складання нарад з 5 осіб в окремих колах СВУ викликав в мойй пам'яті раніш незгляданий [мо]мент з роботи першої наради СВУ. Коли висловлено було побажання, щоб кожний член першої наради в свойому оточенні збирав наради з 5 осіб, я висловив непевність що до свойого церковного оточення, чи з нього можна підібрати людей для наміченої наради з 5 осіб. Після того почав перераховувати контингент відомих церковних діячів з україн[ської] авт[окефальної] прав[ославної] церкви у Києві.

Я називав підряд, починаючи з мітр. В. ЛИПКІВСЬКОГО, арх. Н. ШАРАЇВСЬКОГО, Л. КАРПОВА, Ю. КРАСИЦЬКОГО, М. ХОМИЧЕВСЬКОГО,

Д. ХОДЗИЦЬКОГО, М. ЧЕХІВСЬКОГО, Г. ВОВКУШІВСЬКОГО. Чи ще кого було названо, не пригадую. За думкою першої наради СВУ скласти в мойому церковному оточенні нараду з 5 осіб мав я. Взявши це завдання на себе по першій нараді СВУ, я потім не приступав до здійснення його. Я вирішив не складати організації СВУ в колі церковних діячів і, дійсно, нікого з названих діячів і нікого з інших до СВУ не вводив і не закликав до праці, в СВУ, не складав ні організації, ні гуртка СВУ в мойому церковному оточенні. Церковне моє оточення не було постійне, воно мінялось в зв'язку зі змінами членів в керівних церковних радах і Софіїв[ській] пар[афіяльній] раді.

На початку 1926 р. церковне моє оточення було таке: члени ВПЦР, мітр. В. ЛІПКІВСЬКИЙ, арх. Н. ШАРАЇВСЬКИЙ, В. ПОТІСНКО, М. ХОМИЧЕВСЬКИЙ, П. ГОРДОВСЬКИЙ, П. АНТИПЧУК, М. С. СВИДЕРСЬКА, члени причету і пар[афіяльної] ради Соф[ійського] собору Л. КАРПІВ, Ю. КРАСИЦЬКИЙ, Єв. ПИВОВАРЧУК П. Є. ЄМЕЦЬ, ГЛУХЕНКО, Т. БІЛОКОНЬ, К. БОРИСЕВИЧ та інші і крім того М. ЧЕХІВСЬКИЙ, Г. ВОВКУШЕВСЬКИЙ, К. ТЕРЕЩЕНКО.

В середині 1926 р. оточення міняється. Після катастрофи з ВПЦР відходить від Президії її. Відділяється від церковного мого оточення і мітр. В. ЛІПКІВСЬКИЙ, переходячи з 1927 р. на стан церковної ізолюваності після того, як 2-й Всеукр[аїнський] церковн[ий] Собор звільнив його від церковного керівництва. Нове церковне моє оточення після кризи 1926 р. починає складатися після 2 Всеукр[аїнського] церковн[ого] собору 1927 р.

З жовтня 1927 р. і до вересня 1928 р. моє церковне оточення складалось з членів нової президії ВПЦР: мітр. М. БОРЕЦЬКОГО, Л. ЮНАКОВА, арх. К. МАЛЮШКЕВИЧА, єп. М. ГРУШЕВСЬКОГО, єп. Я. ЧУЛАЇВСЬКОГО, Л. КАРПОВА, П. КОБЗАРЯ, членів причету і пар[афіяльної] ради Софіївського собору: Ю. КРАСИЦЬКОГО, Б. ПИВОВАРЧУКА, П. СТЕЦЕНКА, М. ФЕДЧЕНКА, САБАЛДИР (парафіянка), БУРДИНЮКА, ГЛУХЕНКА, ХЛІВЕЦЬКОГО, службовців ЄМЦЯ П., П. ГОРДОВСЬКОГО і крім того М. ЧЕХІВСЬКОГО. Після 3-го вересня 1928 р., коли мене позбавлено було участі в церковній роботі, я зовсім виходжу з церковного оточення. Персонально я впливав на широке церковне оточення найбільш своїм проповідництвом, а потім виступати на багатьох зборах, великих і малих зборах, радах. В приватних бесідах і розмовах мало брав участі.

Головна мета СВУ є національно-політичне поєднання українців, се б то, мета загальна націоналізму. Через те все в проповідництві церковному і в інших виступах, що виходило не з християнської науки, а з національних міркувань, інтересів, ідеології, з міркувань поєднання українського народу, все те є виявом націоналістичним, спільним і з ідеологією СВУ. В мойому церковному проповідництві, інших виступах і розмовах в церковному оточенні пере-

важною ідеєю була ідея християнська про єдність «всіх трудівників і обтяжених» у Христі, про просвітлення повне «всіх народів», про рівність і братерство та єднань всіх народів, бо нема в християнстві привилеїв «ні елліну, ні іудею». Від цієї основної ідеї, від цього принципу і в проповідництві, і у виступах соборних, і в розмовах в церковному мойому оточенні іноді були ухили, відступлення, власне, тоді, коли виступала на перший план не досконала християнська думка, а національна ідеологія.

В цих збоченнях, що іноді виникали, я ухилявся до висловів про єдність всього українського народу, про потребу єднання українців, не з'ясовуючи того, що за наукою Христа, не може бути єднання між світом і тьмою, між служінням істині і мамоні. Висловлюючись загально за єднання українців, я вносив нецерковний елемент в розмови. В цьому я й переходив у впливі на церковне оточення до ширення ідеології, що є націоналістичною, що її поділяла і СВУ. В цих ухилах, як я лише після переоцінки своєї діяльності усвідомив собі це, я й переводив працю, що ставила, собі за мету СВУ.

4. До 2 п[ункту]. Таким чином, структура організації була на першій нараді визначена в такій формі: наради з 5 осіб залишаються і вживаються, а там де то потрібно, вживаються лише спосіб персонального впливу на оточення.

Володимир Чехівський

ДОПИТУВАВ [Джавахов]

*ГДА СБ України, ф. 6, спр. № 67098-ФП, т. 45, арк. 203–205 зв.
Оригінал. Рукопис олівцем.*

№ 138

Протокол допиту Володимира Чехівського від 1 жовтня 1929 р.

1929 р., 1/Х, я, нижчепідписаний, показав:

1. Церковне Кирило-Мефодієвське братство організувалося в Києві 1917 р. Я увійшов до його 1918 р., коли переїхав до Києва з Одеси. З тодішніх членів його пригадую лише де-кого: протоієр.: БОТВИНОВСЬКИЙ, ПИЛИПЕНКО, П. ТАРНАВСЬКИЙ, В. ЛИПКІВСЬКИЙ, Нестор ШАРАЇВСЬКИЙ, М. ГРУШЕВСЬКИЙ, Мик. КРАМАРЕНКО, МАРИЧЕВ та інші. 1919 р. члени Кирило-Методієвського братства заклади Кирило-Методієвського братства і в Кам'янці. Скликано було загальні збори Кир[ило-] Мет[одієвського] братства, обрано президію братства. Один час і мені довелося бути головою президії, а РОМАНЮКУ — секретарем. Пригадую таких членів братства в Кам'янці: протоієр[ей] ТАБІНСЬКИЙ, протоієр[ей] Мак. КРАМАРЕНКО, протоіє-